

दूरध्वनी : ०२२/२२८२६१९६

जा.क्र./संकीर्ण२०१३/ 21/2013
मुख्य सादरकर्ता अधिकारी यांचे कार्यालय
महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण
शासकीय कुटीर क्र.२
फ्री प्रेस जर्नल मार्ग
मुंबई - ४०००२१.
दिनांक : २८/०१/२०१३

प्रति,

कार्यासन अधिकारी
विधी व न्याय विभाग, का-७
मंत्रालय, मुंबई - ३२.

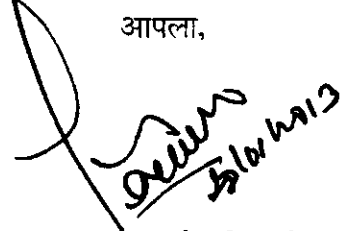
विषय : नागरिकांची सनद प्रसिध्द करणे हा विषय २०१२-२०१३ साठीच्या KRA मध्ये समाविष्ट करणे.

संदर्भ : आपले पत्र क्र.केआरए २०१२/प्र.क्र.१०/का-७/विधी व न्याय विभाग/मंत्रालय/
मुंबई-३२/दि.१७/०१/२०१३

महोदय,

उपरोक्त विषयांकित संदर्भाधीन पत्रान्वये आपणास कळविण्यात येते की आपणांस पाहिजे असलेली सनदेची प्रत व सनदेची माहिती सी. डी. मध्ये पीडीएफ स्वरूपात ह्या पत्रासोबत पाठवित आहोत.

विधी, विधि व न्याय विभाग
पत्र क्रमांक 49
दिनांक 31/3/2013
भाषा 7

आपला,

मुख्य सादरकर्ता अधिकारी
महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण
मुंबई.

सोबत :

- १) नागरिकांच्या सनदेची प्रत
- २) नागरिकांच्या सनदेची माहिती असलेली सी. डी.

सि. पाठकर
कृपया -
ता. २८/३/१३

महाराष्ट्र शासन

नागरिकांची सनद

मुख्य सादरकर्ता अधिकारी,
महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण,
मुंबई.

कार्यालयाचा पत्ता :
शासकीय कुटीर क्र. २
फ्री प्रेस जर्नल मार्ग, मुंबई - २१.
दूरध्वनी क्रं . ०२२-२२८२६१९६/२२८१९०१०

प्रस्तावना

महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणात चालणाऱ्या न्यायव्यवस्थेमध्ये शासनाच्यावतीने शासनाची बाजू मांडण्यासाठी मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई या कार्यालयाची स्थापना करण्यात आलेली आहे.

महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई हे उच्च न्यायालयांस संमातर असून महाराष्ट्र राज्य कर्मचारी/अधिकारी यांचे अनेक प्रकारचे प्रशासकीय सेवा विषयक दावे लवकरात लवकर निकालात काढण्यासाठी न्यायाधिकरणाची स्थापना करण्यात आली.

भारताच्या स्वातंत्र्यानंतर आपण लोकशाही ही संकल्पना स्विकारली. लोकांनी लोकांसाठी लोकांचे चालविले राज्य हि संकल्पना प्रभाविपणे राबविताना लोकहितासाठी अनेक कायदे करण्यात आले आहेत. त्याचाच एक भाग म्हणून महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियम आणि शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ अन्वये प्रत्येक कार्यालयास नागरिकांची सनद प्रसिध्द करण्याबाबत आदेश आहेत.

या कार्यालयाचे मुख्य कार्य महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणा समोर शासनाची बाजू मांडणे असून सर्वसामान्य नागरिकांचा या कार्यालयाची तसा काही सरळ संबंध येत नाही. या कार्यालयास माननीय न्यायाधिकरणाने दिलेल्या निर्देशाप्रमाणे व आदेशाप्रमाणे कार्यवाही करावी लागते. प्रत्येक काम विहित मुदतीत करणे कार्यालयास बंधनकारक आहे. या कार्यालयाने बनविलेल्या नागरिकांच्या सनदेचा नागरिकांनी उपयोग करून घ्यावा असे मी आव्हान करतो.

मुख्य सादरकर्ता अधिकारी
महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण
मुंबई.

भाग -१ : -

या कार्यालयाच्या निर्मितीच्या बाबतची संक्षिप्त माहिती

न्यायदान ही मोठी पंरपरा असून फार पुरातन काळापासून न्याय प्रक्रियेचा उल्लेख दिसून येतो.

ब्रिटीशांच्या भारतावरील राजकीय सत्ता प्रस्थापनेनंतर त्यांनी कार्यक्षम प्रशासन यंत्रणेची उभारणी करताना कायदा व न्याय व्यवस्थेच्या क्षेत्राकडे लक्ष दिल्याचे दिसून येते, महाराष्ट्रात ब्रिटीशांची सत्ता स्थापन होण्याअगोदर निरनिराळे कायदे व न्यायदानपध्दती होती. समाजातील सर्व घटकांना न्यायदान समान मानले जात नसून जातीनुसार कमी-अधिक शिक्षा दिली जाई. ब्रिटीशांनी न्यायालयासमोर सर्व भारतीयांना समान मानण्यास सुरवात केली. १८३३ च्या सनदी कायदानुसार प्रांताचे कायदेविषयक अधिकार काढून घेतले व सर्व भारतासाठी कायदे करण्याचा अधिकार गर्हनर -जनरल व त्याच्या कार्यकारी मंडळाला मिळाला. १८५३ च्या सनदी कायदानुसार नेमलेल्या दुसऱ्या कायदा आयोगाने लॉर्ड मेकॉलेच्या दंडसंहितेत आवश्यक त्या सुधारणा करून तीन प्रकारच्या कायदेसंहिता तयार केल्या. सन १८६० च्या कायदानुसार भारतात (१) दंडसंहिता (२) दिवाणी न्यायदान प्रक्रिया संहिता, (३) फौजदारी न्यायदान प्रक्रिया संहिता भारतीयांसाठी मान्य करण्यात आल्या. या दंडसंहितेमुळे भारतीय कायद्यात सुसूत्रता आली. सन १८२३ मध्ये मुंबई येथे सर्वोच्च न्यायालयाची स्थापना करण्यात आली. लहान खटल्यांच्या बाबतीत न्यायदान करण्यासाठी भारतीय न्यायाधिकांच्या नियंत्रणाखाली कनिष्ठ न्यायालयांची स्थापना केली गेली. सन १८६१ च्या कायदानुसार कलकत्ता, मुंबई व मद्रास येथे उच्च न्यायालयाची स्थापना झाली. दिवाणी व फौजदारी अधिकार असलेल्या या उच्च न्यायालयाच्या स्थापनेमुळे पूर्वीची सर्वोच्च न्यायालये व सदर दिवाणी अदालत ही न्यायालये रद्द झाली.

महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई हे उच्च न्यायालयांस समांतर असून महाराष्ट्र राज्य कर्मचारी, अधिकारी यांचे उच्च न्यायालयात अनेक सेवाविषयक दावे दाखल होतात. सदर न्यायालयांना प्रशासनाबाबतचे दावे निकालात काढण्यास अनेक वर्षांचा कालावधी लागतो. परिणामी संबंधित कर्मचारी व शासन यांना अनेक अडचणींना तोंड द्यावे लागते. अशा परिस्थितीचा विचार करून केंद्र सरकारने प्रशासकीय न्यायाधिकरण कायदा १९८५ (अधिनियम १९८५ मधील १३) मंजूर केला. सदर अधिनियमातील कलम ३५ नुसार महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण अधिनियम भारत सरकारचे प्रसिध्दीपत्रक (Notification) क्र. ४५१२-४८५ (ई) दि. २२ एप्रिल, १९८८ नुसार करण्यात आले आहे.

त्यानुसार भारत सरकारचे मिनिस्टरी ऑफ पर्सनल, पी.जी. अॅण्ड पेन्शन डिपार्टमेंट ऑफ पर्सनल अॅण्ड ट्रेनिंग, नवी दिल्ली यांचे राजपत्र क्र. A-१२०२६/३/८६-AT, दिनांक २१.०६/१९९१ अन्वये महाराष्ट्र शासन, विधी व न्याय विभाग यांचे अधिसूचना क्र. SAT/१०८५/१८७८(९०-XI) dt. ०५/०७/१९९१ अन्वये नवी मुंबई येथे महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणाचे मुख्य खंडपीठ सुरु करण्यात आले. शासन विधी व न्याय विभाग यांची अधिसूचना क्रं. sat/१०८५/१८७८(९०-xi), dt. ०६/०२/१९९२ अन्वये नवी मुंबई येथून मुंबई येथे खंडपीठ स्थानांतरीत करण्यात आले.

तसेच महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणांत चालणाऱ्या न्यायव्यवस्थेमध्ये शासनाच्या वतीने शासनाच्या बाजू मांडण्यासाठी मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, मुंबई या कार्यालयाची स्थापना करण्यात आलेली आहे.

भाग -२ :-

कार्यालयाची सर्वसाधारण माहिती

- कार्यालयाचे नांव :- मुख्य सादरकर्ता अधिकारी यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, कुटीर क्र.२, फ्री प्रेस जर्नल मार्ग, मुंबई ४०० ०२१.
- पत्ता :- मुख्य सादरकर्ता अधिकारी यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, कुटीर क्र.२, फ्री प्रेस जर्नल मार्ग, मुंबई ४०० ०२१.
- कार्यालय प्रमुख :- मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई.
- शासकीय विभागाचे नांव :- मुख्य सादरकर्ता अधिकारी यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई.

कोणत्या मंत्रालयातील :- विधी व न्याय विभाग (महाराष्ट्र राज्य)
खात्याच्या अधिनस्त,

- कार्यक्षेत्र :- संपूर्ण महाराष्ट्र (नागपूर आणि औरंगाबाद वगळून)
- भौगोलिक :- मुंबई उपनगर, ठाणे, जव्हार, नाशिक, पुणे, सांगली, सातारा, सोलापूर, कोल्हापूर, सिंधुदुर्ग, रत्नागिरी, रायगड.
- कार्यानुरूप :- महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या संबंधित कामकाज मुंबई उपनगर, ठाणे, जव्हार, नाशिक, पुणे, सांगली, सातारा, सोलापूर, कोल्हापूर, सिंधुदुर्ग, रत्नागिरी, रायगड.
- विशिष्ट कार्ये :- महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणामध्ये शासनाच्या वतीने शासनाची बाजू मांडणे व शासनाच्या विरुद्ध दाखल झालेल्या दाव्यामध्ये शासनाची बाजू न्यायालयात मांडण्यासाठी सादरकर्ता अधिकारी यांना मार्गदर्शन करणे. तसेच प्रत्येक दाव्यामध्ये प्रतिज्ञापत्रे तयार करणे.
- धोरण :- वरील प्रमाणे.

सरकारी वकीलांबाबतची माहिती :-

या कार्यालयात मुख्य सादरकर्ता अधिकारी व सध्या ३ सादरकर्ता अधिकारी त्यांच्या नियुक्त्या तसेच त्यांच्या कामाची कार्यपध्दती ही विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांनी (THE MAHARASHTRA LAW OFFICERS [Appointment, Conditions of service and Remuneration] या द्वारे प्रसिध्द केलेली आहे.

मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई
या कार्यालयातील मंजूर कर्मचारी वर्गाबाबतची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	पदांचे नाव	गट	एकूण पदे
१.	अधिक्षक	वर्ग-क	१
२.	लेखापाल	वर्ग-क	१
३.	पर्यवेक्षी वरिष्ठ लिपिक	वर्ग-क	२
४.	लघुलेखक (उ.श्रे.)	वर्ग-क	३
५.	लघुलेखक (नि.श्रे.)	वर्ग-क	३
६.	लिपिक-टंकलेखक	वर्ग-क	७
७.	शिपाई	वर्ग-ड	४
८.	स्वच्छक	वर्ग-ड	१

या कार्यालयातील वर्ग-क ची सरळसेवेची पदे (लघुलेखक (उ.श्रे.), लघुलेखक (नि.श्रे.), व लिपिक - टंकलेखक) ही महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या कक्षेतील आहेत. तसेच वर्ग- क मधील अधीक्षक/ लेखापाल, पर्यवेक्षी ज्येष्ठ लिपिकांची सर्व पदे तसेच लघुलेखक (उ.श्रे.), लघुलेखक (नि.श्रे.) व लिपिक-टंकलेखकांची काही पदे ही पदोन्नतीच्या कक्षेतील आहेत.

वर्ग-ड मधील शिपाई ही पदे प्रशासकीय विभागाच्या मंजूरी आदेशानुसार सरळसेवेने जाहिरात देवून तसेच सेवायोजन कार्यालयामार्फत भरण्यात येतात.

खालील सहा कार्यालयाची मिळून एकत्रित ज्येष्ठता सूची असून पदोन्नती समितीचे अध्यक्ष मा. महाअधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे आहेत व पदोन्नती समितीचे सचिव, आस्थापना अधिकारी, सरकारी वकीलांचे कार्यालय, (अ.शा.) मुंबई. हे असून खालील सर्व कार्यालयातील सर्व कर्मचारीवर्गांची ज्येष्ठता सूची बनविणे, बिदुनामावली तयार करणे, कर्मचारी वर्गांची पदोन्नती व बदल्या या समितीमार्फत होतात.

१. महाअधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
२. सहयोगी महाअधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
३. सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, (अ.शा.), मुंबई.
४. सरकारी वकील, अ.शा. (रिट सेल), उच्च न्यायालय, मुंबई.
५. सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, (मू.शा.), मुंबई.
६. मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायालय, मुंबई.

भाग -३ :-

या कार्यालयातील शाखा व कामाचे स्वरूप:-

कोर्ट शाखा (दिवाणी शाखा) :-

सादर शाखेत अर्जदारांनी सरकारच्याविरोधी दाखल केलेली प्रकरणे स्विकारली जातात. त्यात नमूद केल्याप्रमाणे संबंधित कार्यालयास त्याची प्रत सादर केली जाते. संबंधित अधिकाऱ्यांची प्रतिज्ञापत्रे सादर करावी लागतात. संबंधित अधिकाऱ्यांना कोर्टासमोर लागणाऱ्या प्रकरणाची पूर्वसूचना देवून बोलावून घ्यावे लागते.

शासनाच्या वतीने न्यायाधिकरणांत प्रकरणे विहित मुदतीत दाखल करावी लागतात. त्यासाठी लागणारी कागदपत्रे तसेच संबंधित अधिकाऱ्यांना बोलावून त्यांची संबंधित विधी अधिकाऱ्यांची भेट करून द्यावी लागते.

दररोज कोर्टासमोर लागणारी प्रकरणे मुख्य सादरकर्ता अधिकारी यांना दाखवून त्यांच्याकडून सादरकर्ता अधिकाऱ्यांना देण्यासाठी वाटप करून घ्यावे लागते.

मा. न्यायाधिकरणाने दिलेल्या निर्णयाप्रमाणे प्रतिज्ञापत्रे विहित मुदतीत सादर करावी लागतात. तसेच त्यांनी दिलेल्या आदेशाचे व निर्देशाचे पालन करावे लागते.

मा. न्यायाधिकरणाने दिलेले आदेश/निर्णय शासनाच्या संबंधित कार्यालयाना पत्राने विहित मुदतीत कळवावी लागतात व आलेल्या पत्रव्यवहारांना उत्तरे द्यावी लागतात.

आस्थापना व लेखा शाखा : -

ग्रंथालयातील उपलब्ध असलेली कायद्याची पुस्तके सुव्यवस्थित ठेवणे, विधी अधिकाऱ्यांना मागणीनुसार पुस्तके पुरवणे, वेतन खर्च, कार्यालयीन खर्च,संगणक खर्च, अतिकालीन भत्ता इत्यादीबाबतची देयके तयार करून ती पारीत करण्यासाठी देयक प्राधिकारपत्र काढून अधिदान व लेखा कार्यालयात सादर करणे, मासिक तसेच त्रैमासिक खर्चाचे विवरणपत्र तयार करणे. मुख्य सादरकर्ता अधिकारी व सादरकर्ता अधिकारी यांची फी देयके बनविणे, त्या देयकांची नोंद व हयांमध्ये घेतली जाते, तसेच सरकारी वकीलांची TDS Certificates तयार करणे, सरकारी वकीलांची ECS द्वारे मिळणारी फी त्यांच्या बँकेच्या खात्यात जमा करणे व त्याची नोंद ठेवणे. दैनंदिन जमा व खर्चाची नोंद Pay cash यामध्ये करणे व त्याच्याशी निगडीत खतावणीमध्ये करणे, कर्मचाऱ्यांचे वेतन ECS द्वारे त्यांच्या वैयक्तिक बँक खात्यात जमा करणे, बँक statement मधील बँक balance व कॅशबुक मधील बँक balance यातील ताळमेळ साधून bank reconciliation statement तयार करणे, आवक व जावक पत्रव्यवहारासाठी लागणाऱ्या पोस्टल स्टॅम्पचा हिशोब ठेवणे, कार्यक्रम अंदाजपत्रक तसेच अर्थसंकल्पिय अंदाजपत्रक तयार करणे.

तसेच वर्ग-३ व वर्ग-४ च्या कर्मचाऱ्यांची सेवापुस्तके तयार करणे, त्यात नियुक्ती, गट विमा योजना,पदोन्नती, अर्जित व वैद्यकीय रजेच्या इत्यादी नोंदी तयार करणे,शासकीय कार्यालयाकडून येणाऱ्या पत्रांची उत्तरे देणे तसेच शासनाने मागविलेली कर्मचाऱ्यांच्या संबंधीत कामाची विवरणपत्रे, प्रपत्रे व तक्ते विहित मुदतीत देणे, कार्यालयास लागणारी स्टेशनरीचे वार्षिक मागणीदेयके, गणवेश, छत्र्या इत्यादी विषयी मागणीपत्रके तयार करून संबंधित कार्यालयांना वेळेवर पाठविणे व त्यांच्या नियुक्तीतील पत्रव्यवहार फाईलीत ठेवणे, या कार्यालयात माहिती अधिकाराखाली आलेले अर्ज माहिती अधिकाऱ्यांना दाखवून कार्यालयासंबंधीत माहिती त्वरित पुरविणे व पत्रव्यवहार करणे.

संस्थेचा प्रारूप तक्ता

मुख्य सादरकर्ता अधिकारी

अधिक्षक (१) लेखापाल (१)

पर्यवेक्षी वरिष्ठ लिपिक - (२)

लघुलेखक (उ.श्रे.)- (३)

लिपिक-टंकलेखक -(७)

लघुलेखक (नि.श्रे.) - (३)

शिपाई -(४)

स्वच्छक -(१)

विवरण पत्र क्र.१
नागरिकांची सनद (Citizen Charter)

क्र.	कार्यालयाचे नाव	जनतेस देण्यात येणाऱ्या सेवा (स्तर नमूद करावा)	त्यासाठी कोणकोणत्या कागदपत्रांची आवश्यकता आहे	सेवा देणारे अधिकारी (सेवानिहाय प्राधिकार्याचे नाव नमूद करावे)	सेवा पुरविण्यास लागणारा कालावधी (निर्धारित असल्यास विहित/सर्वसाधारण)	अपील असल्यास अपिलीय प्राधिकारी आणि अपिल करण्याचा विहित कालावधी	सेवा पुरविल्या न गेल्यास तक्रार (असल्यास) ती कोणाकडे करावयाची (पदनाम व पत्ता)
जन माहिती अधिकारी							
१	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महा राष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण मुंबई-२१	जनतेकडून माहितीच्या अधिकार अधिनियमांतर्गत आलेल्या अर्जांना उत्तरे	सामान्य प्रशासन विभागाने विहित केलेल्या नमुन्यामध्ये अर्ज करावा. अर्जावर रु.१०/- चे कोर्ट फी स्टॅम्प लिफ्ट लावावे.	श्री. एन.के. राजपुरीहद,माहिती अधिकारी व सादरकर्ता अधिकारी,महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण,मुंबई.	माहिती अधिकाऱ्याकडे अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून ३० दिवस सहाय्यक अधिकाऱ्यांकडे परस्पर अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून ३५ दिवस	--	--
प्रथम अपिलीय अधिकारी							
२	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महा राष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण मुंबई-२१	जनतेकडून माहितीच्या अधिकार अधिनियमांतर्गत आलेल्या अपिलांना उत्तरे	सामान्य प्रशासन विभागाने विहित केलेल्या नमुन्यामध्ये अर्ज करावा. अर्जावर रु.२०/- चे कोर्ट फी स्टॅम्प लिफ्ट लावावे.	श्री. वि. भ. खैरे,अपिलीय अधिकारी व मुख्य सादरकर्ता अधिकारी,महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण,मुंबई.	अपिलीय प्राधिकार्याकडे अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून ३० दिवस	अपिलीय प्राधिकार्याकडे अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून ३० दिवस उत्तर मिळाल्यापासून १० दिवसांत मुख्य माहिती आयुक्त याच्याकडे	--

संपर्क सुविधा : -

कार्यालयाचे नाव : मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई.

कार्यालयाचा पत्ता : मुख्य सादरकर्ता अधिकारी यांचे कार्यालय,

महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई.

शासकीय कुटीर क्रं. २

फ्री प्रेस जर्नल मार्ग,

मुंबई - ४०० ०२१.

दूरध्वनी : ०२२/२२८२६१९६/२२८१९०१०

Website : www.matmumbai.nic.in

Email : mat-mumbai-mah@nic.in